

Eija Korpikoski

Ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutuminen

Systemoitu kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyö

Syksy 2019

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Geronomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden laitos

Tutkinto-ohjelma: Gerontologia (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Eija Korpikoski

Työn nimi: Ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutuminen

Ohjaaja: Kari Jokiranta

Vuosi: 2019 Sivumäärä: 38 Liitteiden lukumäärä: 1

Tämä opinnäytetyö käsittelee ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutumista. Ikääntyvät maahanmuuttajat ovat moninainen joukko, josta on vielä vähän tutkimusta. Maahanmuuton keskiössä ovat työikäiset, joita on selkeä enemmistö maahan muuttavista. Ikääntyvät maahanmuuttajat tulevat hyvinkin erilaisista taustoista ja maahanmuuttoon syitä voi olla monia. Usein syyt ovat hyvinkin tavallisia esimerkiksi perheeseen ja työhön liittyviä. Sopeutumista tarkastellaan teorioosuudessa sekä yksilöstä lähtevien ominaisuuksien kautta että ympäristötekijöiden kautta. Ikääntyviin maahanmuuttajiin voi kohdistua monitahoista syrjintää iän ja maahanmuuttotaustan perusteella.

Opinnäytetyö on toteutettu systemoituna kirjallisuuskatsauksena. Ydinkysymyksenä oli mitkä tekijät vaikuttavat ikääntyvän maahanmuuttajan uuteen kulttuuriin sopeutumisessa? Mitä haasteita sopeutumiseen voi liittyä? Toisaalta, mitä voimavaroja ikääntyvillä maahanmuuttajilla on? Mitä iäkkään maahanmuuttajan onnistunut kulttuuriin sopeutuminen vaatii yhteiskunnalta ja palvelujärjestelmältä?

Kirjallisuuskatsauksen perusteella ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutumiseen liittyy sekä sopeutumista tukevia että sopeutumista uhkaavia tekijöitä. Ikääntyvien maahanmuuttajien sopeutumista tukevat turvallisuus, jatkuvuus ja vertaistuki. Uhkaaviksi tekijöiksi nousivat ulkopuolisuus, yksinäisyys ja eriarvoisuus.

Kaiken kaikkiaan ikääntyvät maahanmuuttajat ovat haavoittuvainen ryhmä, jonka palveluntarpeisiin olisi syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja hyvän vanhuuden takaamiseksi.

Avainsanat: Ikääntyvät, maahanmuuttajat, etnogerontologia

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Social- and healthcare

Degree programme: Eldercare

Specialisation:

Author/s: Eija Korpikoski

Title of thesis: Intergration of elderly imigrants

Supervisor(s): Kari Jokiranta

Year: 2019   Number of pages: 38   Number of appendices: 1

This thesis is about integration of elderly immigrants into a new culture. Elderly immigrants form a diverse group. There is only little research on the integration of elderly immigrants. Most of immigrants are of working- age, and elderly immigrants are just a small group. Elderly immigrants have very different backgrounds and their reasons for immigration are various. Often the reasons are very common, like family- or work related. Integration is discussed in the theoretical part of this thesis from the perspective of both personal characteristics and environmental parameters. Elderly immigrants might face many-sided discrimination because of their age or immigration background.

This thesis is a systematic literature review. The research questions are: What factors influence elderly immigrants' integration into a new culture? What are the challenges related to integration? What resources do elderly immigrants have? How should society and service system promote successful integration of elderly immigrants?

The results of this literature review point out aspects that promote and hinder integration of elderly immigrants into a new culture. Security, continuity and peer support are factors that support integration, whereas exclusion, loneliness and inequality threaten integration of elderly immigrants.

Keywords: elderly immigrants, integration, culture

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	5
1 JOHDANTO	6
2 IKÄÄNTYVÄT MAAHANMUUTTAJAT	8
2.1 Maahanmuutto Suomessa	9
2.2 Kiintiöpakolaiset	10
2.3 Paluumuuttajat	11
2.4 Perheen yhdistäminen	11
2.5 Muut ulkomaalaistaustaisiin liittyvät ryhmät	12
3 IKÄÄNTYMINEN JA KULTTUURI	13
4 SOPEUTUMINEN	15
4.1 Maahanmuuttopolitiikka ja akkulturaatiomalli	15
4.2 Syrjintä	17
4.3 Kulttuurisensitiivinen työote.....	17
5 KIRJALLISUUSKATSAUS	20
5.1 Tutkimuksen lähtökohdat	20
5.1.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	20
5.1.2 Tutkimuskysymykset	21
5.1.3 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit	21
5.2 Aineistohaku	22
6 TULOKSET	25
6.1 Sisällönanalyysi.....	25
6.2 Ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutuminen	28
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	29
8 POHDINTA	31
LÄHTEET.....	32
LIITTEET.....	38

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Suurimmat taustamaaryhmät 2017.....	8
Kuvio 2. Aineiston valintaprosessi.....	23
Kuvio 3. Luokittelu.....	29
Kuvio 4. Yhdistävän luokan muodostaminen.....	30
Taulukko 1. Mukaanotto ja poissulkukriteerit soveltaen tutkimusaineiston valinta systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa.....	20
Taulukko 2. Aineiston pelkistäminen ja ryhmittely.....	38

1 JOHDANTO

Ryhtyessäni tähän opinnäytetyöprosessiin minulla oli ajatuksena tutkia Seinäjoella asuvien ikääntyvien maahanmuuttajien kokemuksia ja palvelujärjestelmiin ja kotoutumiseen liittyviä toiveita. Useista yrityksistä huolimatta ja yhteydenotoista eri tahoihin en onnistunut tavoittamaan kuin kaksi maahanmuuttajaa. Lopulta tutkimukseni vaihtui kirjallisuuskatsaukseksi, mutta kohderyhmä ikääntyvät maahanmuuttajat pysyi samana.

Marraskuussa 2018 ilmestyneessä Talentia-lehden artikkelissa käsitellään lähivuosina lisääntyvää ikääntyvien maahanmuuttajien määrää. Artikkelia varten haastatellut asiantuntijat tuovat esille haasteet kielen oppimisessa ja palvelujärjestelmän vieraudessa. Ikääntyviä maahanmuuttajia on haastavaa tavoittaa, lisäksi heille suunnattuja palveluja on vähän. (Laitinen 2018.)

Ikääntyville maahanmuuttajille kohdennettuja palveluita on lähinnä isoissa kaupungeissa, ja ne keskittyvät pääkaupunkiseudulle. Esimerkiksi Helsingissä toimiva Jade- toimintakeskus tarjoaa palveluohjausta yli 50 vuotiaalle maahanmuuttajataustaisille henkilöille heidän äidinkielellään. Lisäksi on monipuolisia ryhmätoimintoja, joissa vertaisten kanssa jaetaan kokemuksia ja opetellaan uutta. Jaden sivuilla kerrotaan, että heidän tavoitteensa on tehdä ikääntyvät maahanmuuttajat näkyviksi ikääntyvien palveluissa. (Jade- toimintakeskus 2018.)

Ikääntyvien maahanmuuttajien haasteena ovat sekä ikääntymiseen että maahanmuuttoon liittyvät seikat. He ovat monella tapaa haavoittuvainen ryhmä. Tärkeää olisi löytää keinoja heidän tavoittamiseksi ja yhteistyössä heidän kanssaan luoda paikkakunnille ikäystävällisiä maahanmuuttajapalveluja. Nämä käytänteet alkavat syntyä, kun ymmärryksemme heidän tarpeitaan ja tilannettaan kohden lisääntyy.

Mielestäni tutkimuksen vähyys, ikääntyvien maahanmuuttajien tavoittamisen vaikeus sekä heidän kasvava määränsä kertoo meille tärkeästä tehtävästä eli tuoda heidän äänensä kuuluviin tässä yhteiskunnassa. Kuitenkin on syytä pitää mielessä

Talentia-lehdessä haastateltujen asiantuntijoiden huomio ikääntyvien maahanmuuttajien heterogeenisyydestä, kuinka heidän joukkoonsa mahtuu resursseiltaan hyvin monenlaisia henkilöitä (Laitinen 2018).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella systemoidun kirjallisuuskatsauksen keinoin, mitkä tekijät vaikuttavat ikääntyvän maahanmuuttajan sopeutumiseen.

2 IKÄÄNTYVÄT MAAHANMUUTTAJAT

Tässä opinnäytetyössä ikääntyneestä puhuttaessa tarkoitetaan Suomen lain mukaista määritelmää lain Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista mukaisesti:

Laissa tarkoitetaan

ikääntyneellä väestöllä vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä ja iäkkäällä henkilöllä henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän myötä alkaneiden, lisääntyneiden tai pahentuneiden sairauksien tai vammojen vuoksi taikka korkeaan ikään liittyvän rappeutumisen johdosta (L 28.12.2012/980).

Maahanmuuttajista puhuttaessa tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan ulkomaalais-taustaisia henkilöitä, jotka asuvat pysyvästi Suomessa. Tilastokeskuksen määritelmän mukaan;

Ulkomaalaistaustaisia ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalais-taustaisia ovat myös ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa väestötietojärjestelmässä. Suomessa ennen vuotta 1970 syntyneiden ja äidinkieltään vieraskielisten henkilöiden on päätelty olevan ulkomaalaistaustaisia samoin kuin vuonna 1970 tai sen jälkeen Suomessa syntyneiden henkilöiden, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole väestötietojärjestelmässä tietoa. (Tilastokeskus/Käsitteet [Viitattu 18.10.2019].

Suomessa asuvista ulkomaalaistaustaisista henkilöistä 75prosenttia oli työikäisiä vuonna 2017. Työikäisellä tässä tarkoitetaan 15-64-vuotiaita henkilöitä. Ulkomaalaistaustaisia 65 vuotta täyttäneitä oli viisi prosenttia. Eli ulkomaalaistaustaisten henkilöiden joukossa ikäihmisten osuus on pieni. Ikärakenne vaihtelee kuitenkin eri taustamaaryhmien välillä, mihin vaikuttaa suuresti maahan muuton syy. Taustamaaryhmissä Saksa, Ruotsi ja Yhdysvallat 65- vuotta täyttäneitä oli suhteellisesti eniten. (Tilastokeskus/ikä rakenne, [viitattu 31.1.2019].)

Ikääntyvä maahanmuuttaja on haasteellisessa asemassa, sillä häneen voi kohdistua monitahoista syrjintää iän ja maahanmuuttajastatuksen perusteella. Toistaiseksi

maahanmuuttopoliittisissa ohjelmissa on vain niukasti mainintoja ikääntyvistä maahanmuuttajista kotouttamisen keskittyessä lähinnä työikäisen väestön kotouttamiseen. (Maahanmuuton tulevaisuus vuonna 2020 2013, 22; Töihin Suomeen 2018, 9.)

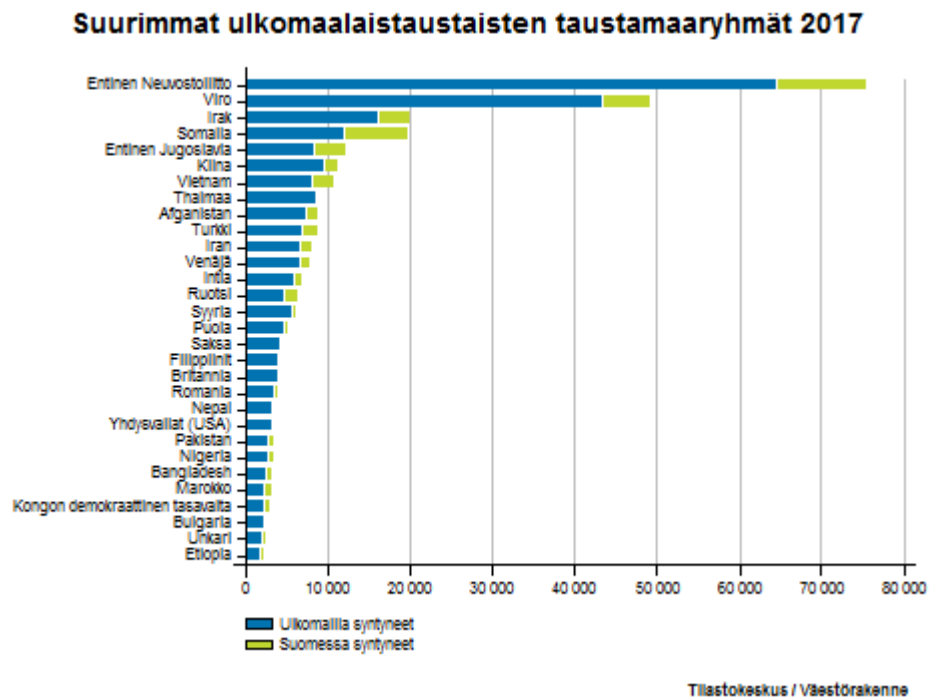
2.1 Maahanmuutto Suomessa

Lähtien 1990-luvulta maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt. Maahanmuuttoa lisäsivät erityisesti inkeriläiset paluumuuttajat, somalialaiset pakolaiset ja entisen Jugoslavian alueelta tulleet henkilöt. Myöhemmin Suomeen kohdistuvaa maahanmuuttoa lisäsi EU ja vapaa liikkuvuus. (Tilastokeskus/muuttoliike 2019.)

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2017 ulkomaalaistaustaisten määrä Suomessa oli seitsemän prosenttia painottuen Ahvenanmaalle ja Uudellemaalle. Etelä-Pohjanmaalla ulkomaalaisten osuus oli hieman yli kaksi prosenttia, mikä on suhteellisen vähän. 1990-luvulta hiljalleen kasvanut ulkomaalaistaustaisten osuus keskittyi aluksi Helsinkiin, ja myöhemmin kiintiöpakolaisten myötä jakautui myös maan muihin osiin. (Tilastokeskus/sijoittuminen 2019.)

THL, TTL ja Tilastokeskuksen yhteistyössä tekemä Ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointitutkimus valottaa maahanmuuton syitä v. 2014. Huomioitavaa on, että tässä ei käy vielä ilmi vuoden 2015 pakolaiskriisin vaikutukset. UTH- tutkimuksen mukaan yleisimmät maahanmuuton syyt liittyivät perheeseen ja työhön. Miehillä korostuivat työhön liittyvät syyt ja naisilla perhesyyt. Pakolaisuus oli syynä 11 prosentilla. Lisäksi opiskelu oli yleinen maahanmuuton syy. Kahdeksan prosenttia oli tullut maahan muista syistä. Näihin muihin syihin kuuluvat paluumuuttajat, joista Inkerin paluumuuttajat muodostavat ison joukon. (Sutela & Larja 2015.)

Kuviossa 1 on esitetty vuoden 2017 suurimmat ulkomaalaistaustaisten taustamaaryhmät. Kuviossa on esitetty sekä Suomessa että ulkomailla syntyneet henkilöt. Entinen Neuvostoliitto taustamaana oli n. 75 000 henkilöllä, joista n. 10 000 oli syntynyt Suomessa. Seuraavaksi suurimmat taustamaaryhmät olivat Viro, Irak ja Somalia.

Kuvio 1. Suurimmat taustamaaryhmät (Tilastokeskus 2017).

2.2 Kiintiöpakolaiset

Kiintiöpakolaisella tarkoitetaan Maahanmuuttoviraston määritelmän mukaan henkilöä, jonka on UNHCR (YK:n pakolaisjärjestö) todennut pakolaiseksi ja joka on olosuhteiden pakosta pysyvästi joutunut lähtemään koti- tai asuinmaastaan tai ei voi jäädä pakenemaansa maahan. Suomi on vastaanottanut kiintiöpakolaisia 1970-luvulta lähtien. Viime vuosina kiintiöpakolaisten vuotuinen määrä on ollut n. 750 henkilöä pois lukien vuoden 2014-2015 pakolaiskriisi, jolloin kiintiö nousi väliaikaisesti.

Kiintiöpakolaisen saapuessa Suomeen hänelle on valittu kotikunta ja asunto valmiiksi, ja hän pääsee muuttamaan suoraan uuteen kotiinsa. (Kiintiöpakolaiset/Maahanmuuttovirasto 2019.)

2.3 Paluumuuttajat

Suomalaisia muutti Amerikkaan 1800-luvun lopussa sekä 1900-luvun alussa siirtolaisiksi, sekä 60- 70- luvuilla työn perässä Ruotsiin. Heidän ja heidän jälkeläisensä on mahdollista muuttaa Suomeen paluumuuttajastatuksella. Eräs Suomen historian merkittävimpiä paluumuuttajaryhmiä ovat inkerinsuomalaiset. (Maahanmuuttovirasto/paluumuutto 2019.)

Stolbovan rauhassa 1600-luvulla Ruotsi valtasi itselleen Venäjälle kuuluvan Inkerin alueen. Inkerinmaalle muutti tuon jälkeen huomattava määrä suomalaisia Ruotsin kannustamana. Myöhemmin Venäjän vallattua alueet itselleen Inkerinmaalla elämä jatkui samanlaisena. Vasta 1930-luvulla Stalinin kohdistamat vainot vähemmistöryhmiä kohtaan haastoivat inkeriläisiä. Sota-aikana Suomi evakuoiti inkerinsuomalaisia Suomeen, mutta rauhan ehtojen mukaan Suomen oli palautettava inkerinsuomalaiset takaisin Neuvostoliittoon. (Velho 2019.)

2.4 Perheen yhdistäminen

Ulkomaalainen voi hakea oleskelulupaa perhesiteen perusteella. Perheenjäsenen määritelmä löytyy ulkomaalaislaista. Perheenyhdistämistä voi hakea vain ulkomailla asuva henkilö. Pääasiassa ehtona on, että Suomessa asuvan perheenjäsenen on kyettävä elättämään perheenyhdistämisen kautta Suomessa oleskeluluvan saaneet perheenjäsenet. (Sisäministeriö, [viitattu 10.4.2019].)

Somali- ja kurditaustaisten aikuisten perheenyhdistämistä koskevassa tutkimusartikkelissa selvitettiin, kuinka lapsuudenperheestä erossaolo vaikuttaa somali- ja kurditaustaisiin maahanmuuttajiin. Somalitaustaiset henkilöt kärsivät lähinnä lievistä univaikeuksista, kun taas kurditaustaisten henkilöiden hyvinvoinnille erossaolo ai-

heutti huomattavan riskin. Yhteyksiä löydettiin myös suhteessa kotoutumiseen. Tutkimuksen mukaan kiristyvät kriteerit perheiden yhdistämiseksi ja suppea perhekäsitys ulkomaalaislaissa muodostavat uhkan maahanmuuttajien hyvinvoinnille ja onnistuneelle kotoutumiselle. (Rask ym. 2016, 281, 285.)

2.5 Muut ulkomaalaistaustaisiin liittyvät ryhmät

Ulkomaalaistaustaisia kartoittaessa voidaan asiaa tarkastella myös uskonnollisten vähemmistöjen tai kielivähemmistöjen kautta. Kuitenkaan näiden vähemmistöjen määrät eivät käy täysin yhteen ulkomaalaistaustaisten määrien kanssa. Suomessa tavanomaiset kielet ovat suomi ja ruotsi. Uskonnoista yleisimmät ovat luterilaisuus ja ortodoksit. (Leitzinger 2008a, 77)

Kansallisilla vähemmistöillä kieli, kulttuuri tai uskonto eroavat valtaväestöstä. Muuttoliikkeen vaikutuksesta vähemmistöryhmien määrä moninaistuu ja rikastuu. Suomen pitkäaikaisimmat kansalliset vähemmistöryhmät ovat suomenruotsalaiset, Suomen karjalankieliset, juutalaiset, tataarit, romanit ja inkerinsuomalaiset. Saamelaiset ovat Suomen alkuperäiskansa. (Kieli- ja kulttuurivähemmistöt 2019.)

Tilasto uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvista henkilöistä Suomessa kertoo, että 2015 kristinuskon piiriin kuuluvien yhdyskuntien jäseniä oli 4 112 681. Muut suurimmat uskontoryhmät olivat Jehovan todistajat, islam (molemmissa jäseniä yli 10 000) ja myöhempien aikojen pyhien Jeesuksen kristuksen kirkko (jäseniä reilu 3000). Kirkkoon kuulumattomia oli 1336 106 (Tilastokeskus/Liitetaulukko 6 2015.)

Mandariinikiina, espanja, englanti, arabia ja hindi ovat puhujamäärällisesti suurimmat kielet maailmassa vuonna 2018. Ruotsi ja suomi ovat Suomen viralliset kielet. Vaikka Suomen laissa ei ole määritelty, mitkä kielet ovat vähemmistökieliä, on kielillisistä oikeuksista kirjattu lakeihin ja säädöksiin alkuperäiskansan kielten ja maassa kauan käytettyjen kielten osalta. Saamenkieli on alkuperäiskansan kieli. Suomen romanikieli, karjalan kieli, suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat maassa kauan käytettyjä kieliä. (Kotimaisten kielten keskus [Viitattu 9.6.2019]).

3 IKÄÄNTYMINEN JA KULTTUURI

Eri kulttuureissa ikääntymiseen, sairastamiseen ja kuolemaan liittyy erilaisia käsityksiä. Suomessa nähdään ikääntyneet aktiivisina toimijoina, joilla on vastuu oman toimintakykynsä säilymisestä. Mm. sosiaali- ja terveysministeriön sivuilla ikääntymispolitiikan keskeisimmät tavoitteet kiteytyvät aktiivisuuteen, itsenäisyyteen ja toimijuuteen. (Ikääntyvien palvelut, [viitattu 29.1.2019])

Toisin kuin Suomessa Somaliassa ei välttämättä ole tiedossa henkilön ikää, sillä tarkkaa syntymäaikaa ei varsinkaan ennen rekisteröity mihinkään. Kuka on ikäihminen, määritellään toimintakyvyn perusteella. Tämä tuodaan esille Mulki Mölsän ja Marja Tiilikaisen (2008, 63- 64) somalialaisten ikääntymistä ja sairastamista koskevia ajatuksia käsittelevässä tutkimusartikkelissa. Naisten vanhuuden nähdään alkavan vaihdevuosien alkamisen yhteydessä.

Somalialaisessa kulttuurissa sairauksien hoitoon liittyy paljon uskomushoitoja ja kansanparantajilla ja uskonnollisilla hoitajilla on keskeinen rooli sairaan elämässä. Tässä valossa modernin lääketieteen teknologia-avusteiset tutkimus- ja hoitomenetelmät voivat näyttäytyä iäkkään somalitaustaisen henkilön silmissä vierailta, jopa pelottavilta. Toisaalta suomalainen terveydenhuolto lisää turvallisuuden tunnetta ja sitä arvostetaan. Mahdollisuudet vastaaviin palveluihin Somaliassa ovat heikot. (Mölsä & Tiilikainen 2008, 67- 68,71.)

Yhteisöllisyys on tärkeä piirre mm. somali- ja romanikulttuureissa. Palveluissa on erityisen tärkeää huomioida koko lähipiiri. Yhteisöllisissä kulttuureissa vanhukset ovat korkeasti arvostettuja, ja heidät nähdään suvun johtajina, jotka elämän viisaudellaan ohjaavat muita. (Mölsä & Tiilikainen 2008, 70; Romanit palveluissa 2019.)

Eri kulttuureista tulevien muistisairaiden ja heidän lähipiirinsä hoitopolussa ja palveluun ohjauksessa on syytä ottaa huomioon, minkälaisia tarpeita ja tulkintoja muistisairaus heissä herättää ja kuinka soveltuvia ja luotettavia vallitsevat menetelmät ovat valtakulttuurista poikkeavan osalta.

Muistisairaudet käsitetään eri tavalla eri kulttuureissa. Joissain kulttuureissa ei ajatella muistioireiden olevan toimenpiteitä vaativa asia, vaan ne nähdään osana luonnollista vanhuutta. Joissain kulttuureissa muistiongelmat voivat herättää häpeää ja jopa pelkoa, joka estää avun hakemisen. (Kulttuurisensitiivinen muistityö 2017, 21)

Muistisairauksien seulonnassa käytettävät kognitiiviset testit eivät välttämättä anna luotettavaa tulosta, koska testituloksiin saattavat vaikuttaa kieliongelmat ja kulttuurilliset lähtökohdat. Muistitestit tulisi tehdä aina tutkittavan äidinkielellä luotettavan tuloksen saamiseksi. (Juva 2017)

Uskonto ja kulttuuri muodostavat tapoja valmistautua kuolemaan, käsitellä kuolemaa sekä hautausperinteitä. Mölsän ja Tiilikaisen (2008, 69) artikkelissa kävi ilmi se, kuinka suomalaiset käytännöt näissä asioissa voivat tuntua vieraille ja ahdistaville.

Kaiken kaikkiaan suomalainen hautausperinne on Sorsan (2017, 90) Pro gradu-tutkielman mukaan muodostumassa yhä monimuotoisemmaksi. Hautauskäytäntöjä muokkaavat paitsi yksilölliset toiveet, mutta myös kasvava kulttuurien ja uskontojen määrä. Tuhkausten määrä on ollut viime aikoina kasvussa etenkin pääkaupunkiseudulla.

4 SOPEUTUMINEN

Uuteen kulttuuriin sopeutumiseen liittyy sekä ulkoisia tekijöitä että yksilöstä itsestään nousevia tekijöitä. Tässä ulkoisina tekijöinä tarkastellaan yhteiskunnan luomia puitteita lakien ja kotouttamisohjelmien kautta sekä yhdenvertaisuuden ja syrjinnän käsitteiden avulla. Yksilöstä itsestään nousevia tekijöitä kuvaa akkulturaatiomallissa esitetyt erilaiset tavat reagoida uuteen kulttuuriin. Kulttuurisensitiivinen työote esitetään tässä yhtenä työväliseen maahanmuuttaja asiakkaan palveluissa.

Aiemmissa luvuissa tässä opinnäytetyössä esitellään myös maahanmuuton taustoja ja kulttuurin vaikutusta. Sopeutuminen on näin ollen monitahoinen prosessi, johon vaikuttaa usea asia ja joista tässä opinnäytetyössä on esitetty vain muutama.

4.1 Maahanmuuttopolitiikka ja akkulturaatiomalli

Maahanmuuttajien kotouttamisesta on säädetty laissa. Kotouttamislain tarkoituksena on:

Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (L 30.12.2010/1386.)

Laki määrää, että kunnat ovat velvollisia järjestämään kotouttamista tukevia palveluja.

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. (L 30.12.2010/1386.)

Lain mukaan tällaisia keskeisiä palveluja on yksilöllisen kotouttamissuunnitelman laatiminen lähinnä työ- ja koulutusikäiselle väestölle.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja

taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. (L 30.12.2010/1386.)

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi. (L 30.12.2010/1386.)

Kotouttamislaki ja Suomen maahanmuuttopolitiikka syntyy hallituksen linjausten pohjalta, ja niihin vaikuttavat EU:n turvallisuus- ja maahanmuuttopolitiikka sekä kansainväliset sopimukset. Suomen maahanmuuttopolitiikka painottaa työperäistä maahanmuuttoa, joka nähdään osittain ratkaisuna väestörakenteen ikääntymiseen ja huoltosuhteen parantamiseksi. (Sisäministeriö/ maahanmuutto, [viitattu 3.2.2019].)

Lakien ja maahanmuuttopoliittisten linjausten pohjalta on laadittu erilaisia valtakunnallisia ja paikallisia julkaisuja ja ohjelmia, joiden avulla maahanmuuttajien parissa tehtävä työ julkisella sektorilla tuodaan näkyväksi ja yhtenäiseksi.

Sopeutumiseen vaikuttaa ympäröivän yhteiskunnan lisäksi ihmisestä itsestä lähtevät tekijät. Julkaisussa Etelä-Pohjanmaan maahanmuuttajat (Häkkinen & Mattila 2011, 15) akkulturaatiomallia (Berry ym. 2002[1992]) on käsitelty lyhyesti mainitsemalla sen ulottuvuuksia, jotka ovat vaihtoehtoisia tuloksia maahanmuuttajan sopeutumisprosessissa. Nämä ulottuvuudet ovat integraatio, assimilaatio, separaatio, segregaatio ja marginalisaatio.

Myös Reet Mammon (2011, 24) on kuvannut väitöskirjassaan akkulturaatiomallia (Berry & Sam 1997) avaamalla tarkemmin sen neljää ulottuvuutta. Integraatio on yksilön joustavaa sopeutumista, jolloin hän omaksuu valtaväestön kulttuurin samalla säilyttäen oman kulttuurinsa. Assimilaatiossa yksilö pyrkii kuulumaan valtaväestöön, eikä pidä alkuperäistä kulttuuriaan merkittävänä. Separaatiossa henkilö suuntautuu omaan etniseen ryhmäänsä. Marginalisaatiossa yksilö ei suuntaudu omaan etniseen ryhmäänsä eikä muihinkaan ryhmiin, vaan eristäytyy täysin.

4.2 Syrjintä

Yhdenvertaisuuslaki sanoo syrjinnästä seuraavanlaisesti.

Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä. (L 1325/2014)

Suomen Punaisen Ristin sivuilla rasismi kuvataan jonkin ihmisryhmän määrittelemistä alempiarvoiseksi kuin toiset esimerkiksi uskonnon, ihon värin tai kansalaisuuden perusteella, lisäksi omaa ryhmää pidetään muita parempana. Rasismi on valankäytön väline, joka laajimmillaan vahingoittaa koko yhteiskuntaa. (Mitä rasismi on 2012)

Syrjintälautakunnan mukaan Suomessa yleisimmät syrjinnän muodot liittyvät ikään ja sukupuoleen. Muita syrjinnän muotoja Suomessa ovat vammaisuuteen, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin sekä etnisiin ryhmiin kohdistuva syrjintä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu neuvoo syrjintää kokeneiden oikeusturvaan liittyvissä asioissa. (Syrjintälautakunta 2015)

Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan erityistoimenpiteitä, joilla ehkäistään tietyn ryhmän syrjintää ja lisätään yhdenvertaisuutta. (Mikä ei ole syrjintää, [Viitattu 3.5.2019])

4.3 Kulttuurisensitiivinen työote

Erityistoimenpiteitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi voisivat olla ikääntyville maahanmuuttajille kohdennetut palvelut ja palveluissa kulttuurisensitiivinen näkökulma.

ETNIMU-kulttuurisensitiivisen muistityön opas (SUMU 201, 28-30) käsittelee kulttuurisensitiivistä työtettä etnistaustaisten iäkkäiden parissa. Haasteeksi nousi kohderyhmän tavoittaminen. Kielivaikeuksien lisäksi myös monet käsitteet aiheuttivat hankaluuksia, sillä niille ei löytynyt kaikkien äidinkielestä vastaavaa sanaa. Kulttuurillisten ja historiallisten taustojen tietäminen edistää hyvän asiakassuhteen luomista. Kaikkietävä ei tarvitse olla, vaan avoimen kiinnostunut ja kunnioittavan kyselevä ote vie kohti molemminpuolista tuntemista.

Kulttuurisensitiivisessä kohtaamisessa oppaan (SUMU 201, 34) mukaan ammattilainen mukauttaa tietonsa asiakkaan resursseja vastaavaksi. Tärkeintä on tiedostaa asiakkaan mahdollisesti toisenlainen käsitys suomalaisista toimintatavoista ja vallitsevasta kulttuurista. THL (Kulttuurisensitiivinen työote 2019) määrittelee kulttuurisensitiivisen työotteen ammattilaisen herkkyytenä, kykynä ja haluna ymmärtää eri kulttuuritaustojen omaavia henkilöitä. Kulttuurisensitiivisyys auttaa työskentelemään monikulttuurisessa työyhteisössä ja kohtaamaan ammattilaisena eri kulttuuritaustoista tulevia asiakkaita. Mahdolliset stereotypiat on syytä unohtaa ja nähdä asiakas ennen kaikkea yksilönä.

Maahanmuuttajataustaisen asiakkaan kanssa on hyvä varata aikaa tavanomaista enemmän, jos kielitaito on heikko tai suomalainen palvelujärjestelmä vieras. Työntekijän on hyvä tiedostaa omat ennakkoluulonsa ja tarkastella omaa asennettaan. Kiinnostus eri kulttuureita kohtaan auttaa kulttuurisensitiivisen otteen kehittymiseen. (Kulttuurisensitiivinen työote 2019.)

Selkokieli, kuvat, elekieli ja tulkki ovat tarpeen yhteisen sujuvan kielen puuttuessa. Tulkkivälitteinen työskentely ja kokonaisvaltainen työote ovat kulttuurisensitiivisen työn osa-alueita. Näiden työskentelytapojen periaatteisiin ammattilaisten on hyvä tutustua. Yhteisestä kielestä huolimatta asiakkaan voi olla vaikea kuvata tuntemuksiaan. THL:n mukaan kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa myös tapaa järjestää palveluja. Kohdennettu ja yksilöllinen palveluohjaus lisäävät palvelujen vaikuttavuutta. (Kulttuurisensitiivinen työote 2019.)

Kokonaisvaltainen työote on lyhyesti joustavaa monitahoisiin tarpeisiin vastaamista saumattomasti eri toimijoiden välillä. Yhteistyö eri toimijoiden välillä ja asiakkaan kokonaisvaltainen huomioiminen on keskeistä. Kokonaisvaltaista työtettä käytetään

haavoittuvassa asemassa olevien ihmisryhmien kanssa, kuten maahanmuuttajien ja ikääntyvien kanssa. (Kokonaisvaltainen työote 2019.)

Oikeus tulkkiin määritellään kielilaisissa. Tulkkiavusteisen työskentelyn pääperiaatteita ovat ammattilaisen tietoisuus oman organisaation käytännöistä tulkkipalvelujen varaamisen suhteen. Tulkkaukseen käytetään vain asianmukaisen koulutuksen saaneita ammattitulkkeja. Tulkkauksessa puhutaan asiakkaalle eikä tulkille, vaikka tulkki onkin viestin välittäjänä. Asiakkaalle on kerrottava tulkin ja ammattilaisen roolista, vaitiolovelvollisuudesta sekä tulkkauksen eduista. (Tulkkiavusteinen työskentely 2019.)

Kulttuuritulkin käyttö voi olla osa kulttuurisensitiivistä työtä. Kulttuuritulkin tehtävänä on edistää asiakkaan ja työntekijän välistä yhteistyötä lisäämällä kulttuuriymmärrystä ja antamalla tietoa kulttuurien välisistä eroista. Kulttuuritulkki voi lisäksi toimia kielitulkkina, ohjata palveluihin ja antaa työntekijöille työnohjauksellista tukea keskustelujen ja konsultoinnin muodossa. (Heino, Kärmeniemi & Veistilä 2014,17.)

5 KIRJALLISUUSKATSAUS

5.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Opinnäytetyöni tutkimusosuus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena. Toteutuksen tukena käytän Turun yliopiston julkaisua Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä

Suhonen, Axelin ja Stolt (2016, 8) kirjoittavat että Grantin ja Boothin (2009) mukaan kirjallisuuskatsaukset jaetaan yleensä kolmeen päätyyppiin, vaikka tarkempaan luokitteluun mentäessä on katsaustyyppejä löydetty hienoisilla eroilla 14.

Grantin ja Boothin (2009) mukaan systemoitu kirjallisuuskatsaus on eräs systemaattisen kirjallisuuskatsauksen alatyypin, jonka erot systemaattiseen katsaukseen tulevat tutkijoiden määrässä, ja aineiston prosessointi ei ole samalla tavalla järjestelmällistä kuin systemaattisessa katsauksessa. Systemoidussa kirjallisuuskatsauksessa katsauksen tekemiseen riittää siis yksi tutkija ja aineistohaku tehdään yleensä vain yhteen tietokantaan. (Stolt ym 2016, 14.)

5.1.1 Eettisyys ja luotettavuus

Valitsin systemoidun kirjallisuuskatsauksen lähestymistavaksi, koska se sopi tutkimukseeni systemaattista kirjallisuuskatsausta paremmin lähinnä siksi että teen tätä tutkimusta yksin. Kuitenkin siinä on paljon samoja piirteitä kuin systemaattisessa katsauksessa.

Toisaalta luotettavuus kärsii, koska teen tätä yksin ja valitsemani materiaali katsaukseen on pelkästään oman arvioni varassa. Kuitenkin luotettavuutta lisää se, että olen tiedostanut tämän seikan. Lisäksi pyrin kirjaamaan jokaisen vaiheen ylös niin hyvin kuin mahdollista.

5.1.2 Tutkimuskysymykset

Ikääntyvät maahanmuuttajat ovat olleet mielenkiinnon kohteenani jo pitkään. Halusin selvittää tässä tutkimuksessani, kuinka he ovat sopeutuneet uuteen kulttuuriin ja yhteiskuntaan täällä Suomessa keräämällä tietoa, jota suomalaiset tutkimusartikkelit, pro gradu- tutkielmat ja väitöskirjat kertovat tästä aiheesta.

Ydinkysymyksenäni on; mitkä tekijät vaikuttavat ikääntyvän maahanmuuttajan suomalaiseseen kulttuuriin sopeutumisessa? Mitä haasteita sopeutumiseen voi liittyä? Toisaalta mitä voimavaroja ikääntyvillä maahanmuuttajilla on? Mitä iäkkään maahanmuuttajan onnistunut kulttuuriin sopeutuminen vaatii yhteiskunnalta ja palvelujärjestelmältä?

5.1.3 Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänotto- ja poissulkukriteerit on esitetty taulukossa 1. Taulukko on laadittu Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä- julkaisussa (Valkeapää 2016, 60) esitetyn PICOS-mallin mukaisesti.

Taulukko 1. Mukaanotto ja poissulkukriteerit soveltaen tutkimusaineiston valinta systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (Valkeapää 2016, 60).

	Mukaanottokriteerit	Poissulkukriteerit
Väestö	Yli 55-vuotiaat maahanmuuttajataustaiset henkilöt	Alle 55-vuotiaat, ei maahanmuuttajataustaa
Tausta	Maahanmuutto, Suomeen muutto	Suomesta pois muutto
Aikaväli	2006 ja tuoreemmat	vanhemmat kuin 2006
Kieli	Suomi	Muut kuin suomen kieli
Laadun varmistus	Tieteelliset artikkelit, pro gradu-tutkielmat, väitöskirjat	Muut kuin tieteelliset artikkelit, pro gradut, väitöskirjat

Ikääntyneellä maahanmuuttajalla tarkoitan tässä katsauksessa yli 55-vuotiasta maahanmuuttajataustaista henkilöä. Maahanmuuttotaustalla tarkoitan tässä katsauksessa Suomeen muuttaneita henkilöitä. Ulkopuolelle jäävät siten Suomesta toiseen maahan muuttaneet ko. ikähaarukkaan sopivat henkilöt.

Mukaan otetaan suomenkieliset julkaisut, joiden julkaisujankoha on 2006 tai sen jälkeen. Laadun varmistus tapahtuu mukaan ottamalla vain tieteellisiä artikkeleja, pro gradu- tutkielmia ja väitöskirjoja.

5.2 Aineistohaku

Aineistohakua suunnitellessani päädyin valitsemaan hakulausekkeiksi etnogerontologia, kulttuurigerontologia, ikääntyvä maahanmuuttaja, ikääntyvät maahanmuuttajat. Tein näin ollen jokaiseen valitsemaani tietokantaan neljä hakua kyseisillä lausekkeilla.

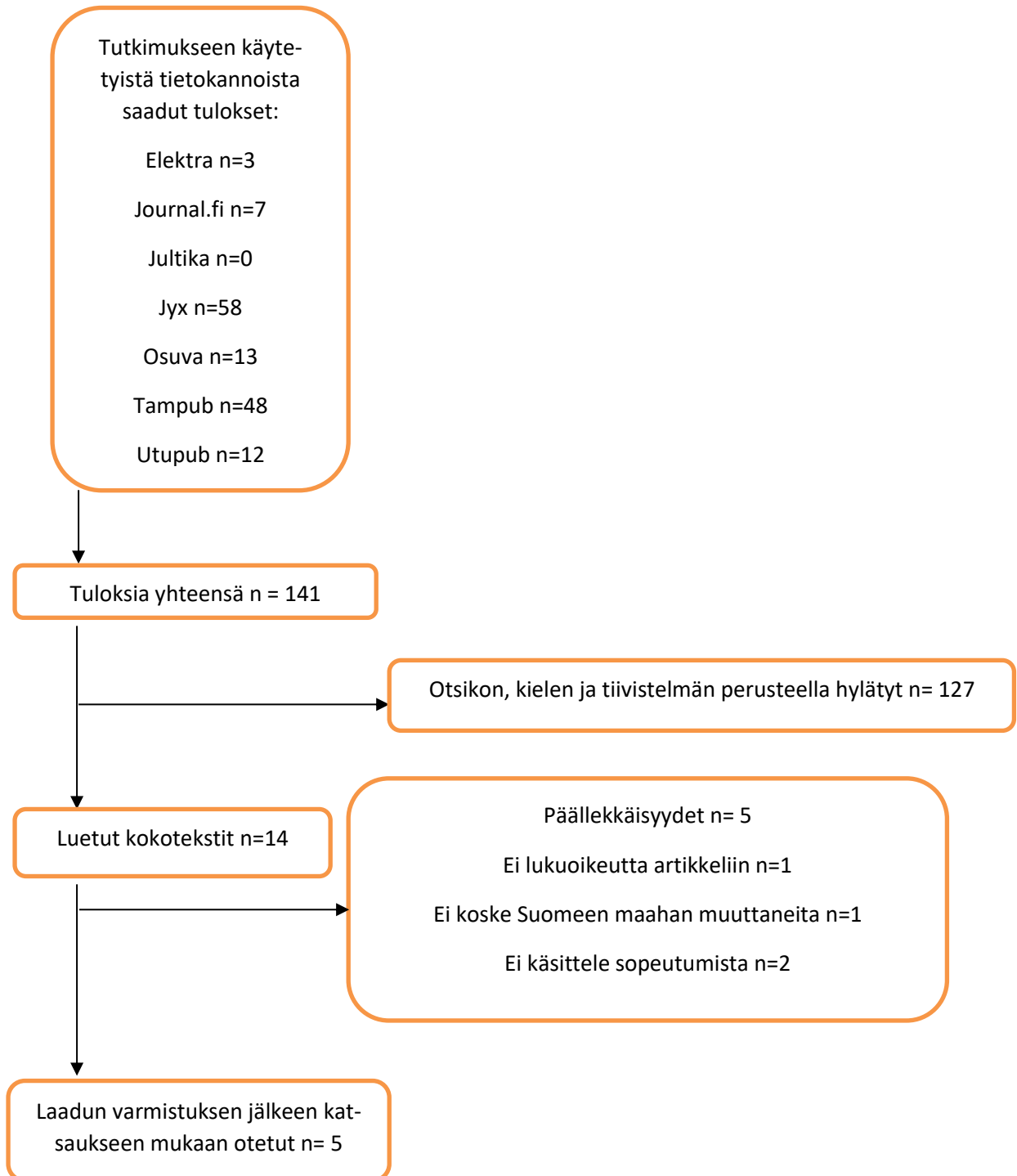
Grantia ja Boothia (2009) mukaillen (Stolt ym, 2016, 14) systemoidussa katsauksessa aineistohaku toteutetaan yleisemmin vain yhteen tietokantaan. Päädyin käyttämään aineistohaussa useampaa tietokantaa, koska aihepiiri on Suomessa verrattain tuore. Käsitteet asian ympärillä ovat vasta muotoutumassa, ja tutkimusta on vielä vähän. Jos pitäytyisin vain yhdessä tietokannassa, vaarana olisi, ettei aineistoa katsaukseen löytyisi riittävästi tai ollenkaan.

Aineistohakuun käytin yhteensä seitsemää eri tietokantaa. Kuviossa 2 on esitetty aineiston valintaprosessi. Käytetyt tietokannat ovat Elektra, joka sisältää kotimaisen tieteellisten lehtien artikkeleita, Journal.fi, jossa on suomalaisia tiedelehtiä sekä lisäksi yliopistojen julkaisuarkistoja (Jultika, Jyx, Osuva, Tampub, Utupub).

Eniten tuloksia tuli lausekkeilla ikääntyvä maahanmuuttaja ja ikääntyvät maahanmuuttajat. Etnogerontologia toi vain muutamia tuloksia, mikä johtuu todennäköisesti käsitteen tuoreudesta. Kulttuurigerontologia toi etnogerontologiaa hiukan enemmän tuloksia, mutta kaikki eivät olleet katsaukseni aihepiiriin liittyviä. Käsitteenä kulttuurigerontologia on laaja, ja hakutulokset sitä mukaa myös moninaisia.

Kaikkiaan tietokannoista aineistohakujen yhteistuloksena tuli 141. Eniten tuloksia tuli Jyx:n eli Jyväskylän yliopiston julkaisuarkistosta 58 aineistoa ja Tampub:n eli Tampereen yliopiston avoimesta julkaisuarkistosta 48 aineistoa. Jultika eli Oulun yliopiston julkaisuarkistoon suoritettu aineistohaku oli ainoa, joka ei tuottanut yhtään tulosta millään neljästä hakulausekkeesta.

Muihin aineistoihin oli vapaa pääsy, paitsi Jyx:n erään pro gradu- tutkielman lukuoi-
keutta oli rajattu. Kyseisen tutkielma vaikutti otsikon perusteella sopivalta katsauk-
seeni, mutta valikoitui pois saatavuushaasteiden vuoksi.

Kuvio 2. Aineiston valintaprosessi. (Valkeapää (2016, 63) Prisma 2009 flow diagrammia(Moher ym. 2009) löyhästi mukailten.)

6 TULOKSET

6.1 Sisällönanalyysi

Esitän tulokset laadullisiin aineistonkäsittelymenetelmiin kuuluvan kuvailevan luokittelun avulla. Kangasniemi ja Pölkki (2016, 85- 86) kuvailevan luokittelun olevan aineiston ryhmittelyä valitun luokittelumuodon pohjalta, joka tässä tapauksessa on aineistolähtöinen eli induktiivinen. Tulokset voidaan esittää esimerkiksi taulukkona, johon on koottu tutkittavan asian pohjalta esiin tulleita kuvauksia.

Tulosten analysoinnin toteutin laadullisissa tutkimuksissa usein käytetyn aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

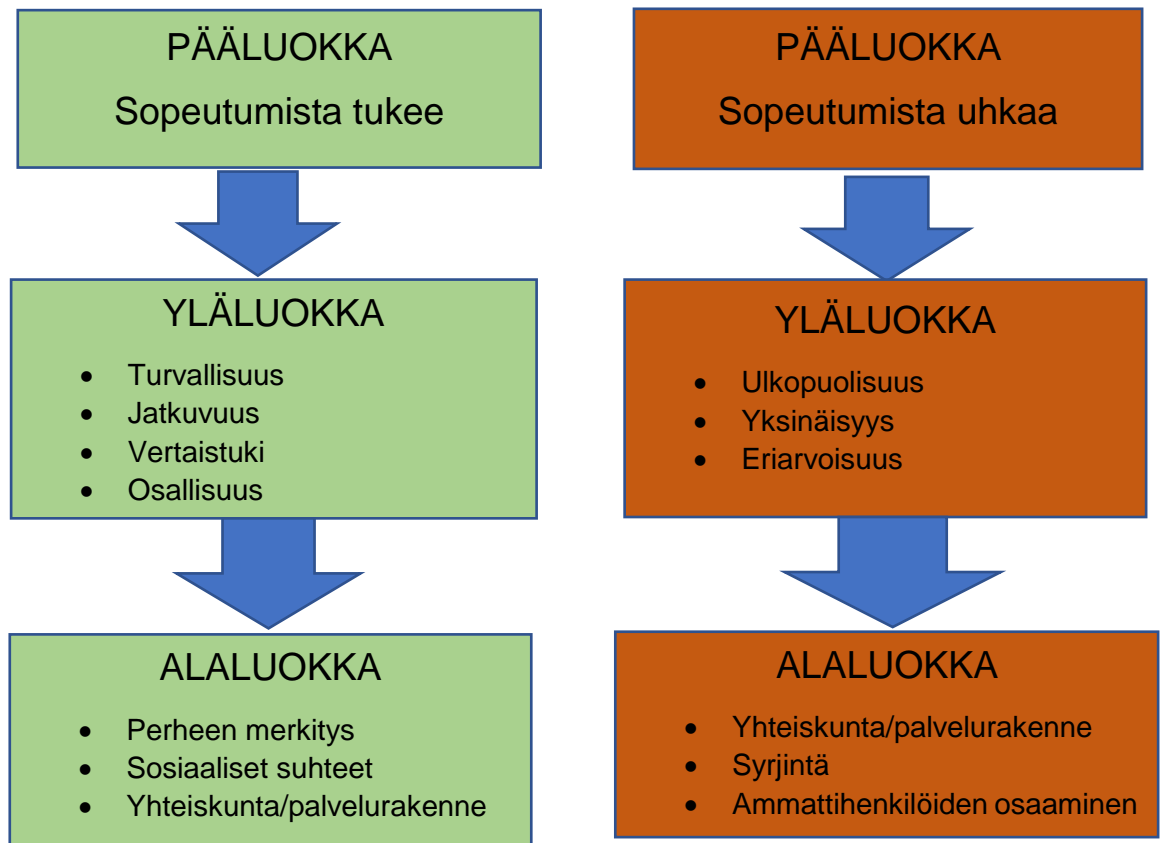
Aineistolähtöinen sisällönanalyysi sopii käytettäväksi myös systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tyylisissä tutkimuksissa (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 123).

Pelkistin aineistoa etsien tutkimuskysymykseni kannalta merkityksellisiä ilmauksia. Näiden alkuperäisilmauksien pohjalta tein mukaillen (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 110-111) taulukon, johon olin koonnut alkuperäisilmaukset ja niistä pelkistetyt ilmaukset ja alaluokat.

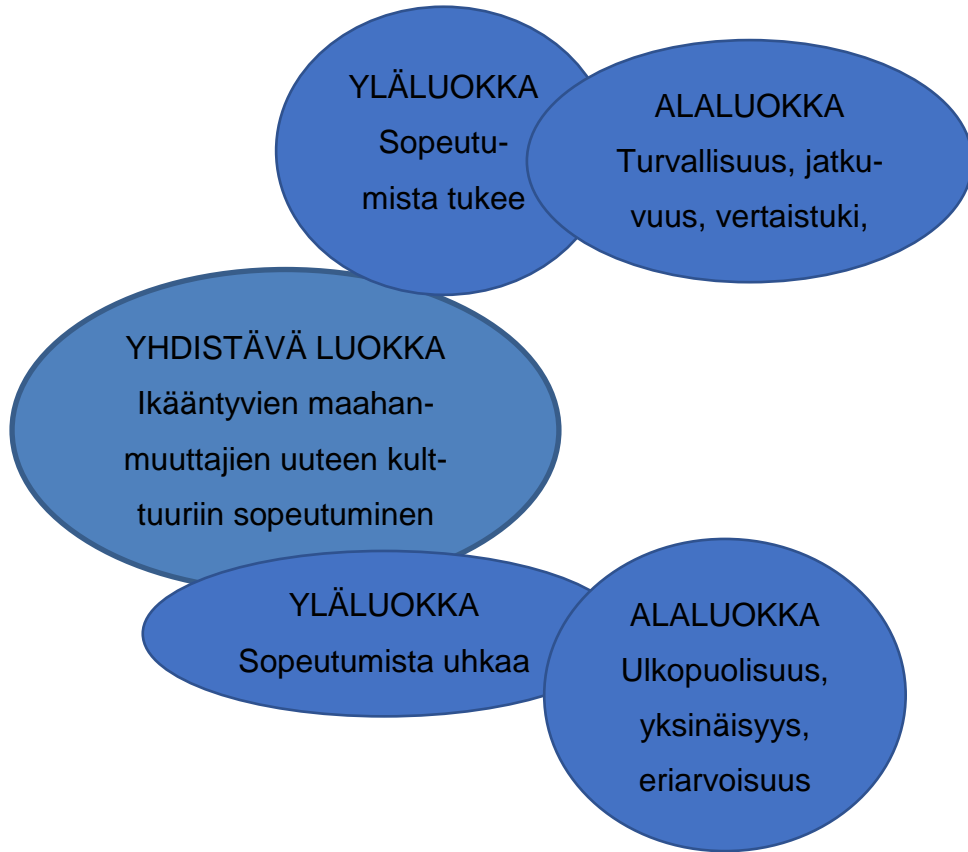
Ote taulukosta 2. Aineiston pelkistäminen ja ryhmittely.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
"Kuuluminen vähemmistöryhmään on positiivinen asia, joka vahvistaa etnistä identiteettiä ja antaa voimavaroja ikääntymiseen."	Yhteenkuuluvuudesta voimavaroja.	Sosiaaliset suhteet
"Koetaan epätasa-arvoa suhteessa muihin ikäihmisiin."	Eriarvoisuus suhteessa muihin.	Syrjintä

Tämän jälkeen aloin luokitella pelkistettyjä ilmauksia kuvion 3 mukaisesti. Muodostin alaluokkia ja yläluokkia, ja lopuksi kokosin pääluokat.

Kuvio 3. Pelkistettyjen ilmaisujen luokittelu.

Kuvio 4. Yhdistävän luokan muodostaminen.

6.2 Ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutuminen

Tämän pienimuotoisen katsauksen pohjalta nousi ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutumiseen vaikuttavia tekijöitä, jotka jakautuivat sopeutumista tukeviksi ja sopeutumista uhkaaviksi kategorioiksi.

Ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutumista tukevia kuvauksia olivat turvallisuus, jatkuvuus, vertaistuki ja osallisuus kuten kuvio 4 havainnollistaa. Kuvion 3 mukaisesti uuteen kulttuuriin sopeutuminen ja turvallisuuden, jatkuvuuden, vertaistuen sekä osallisuuden kokemukset näyttäytyivät perhesuhteiden, sosiaalisten suhteiden sekä yhteiskunnan ja palvelurakenteen kautta.

Alkuperäisilmauksista taulukossa 2 perhesuhteiden merkitys tulee esille esimerkiksi näin ” Sukupolvien välisillä suhteilla oli suuri merkitys haastateltavien arjen sujumisen kannalta.” Ikääntyvien maahanmuuttajien monipuolisia sosiaalisia verkostoja kuvaa mm. alkuperäisilmaus ” Ylirajaiset suhteet olivat merkityksellisiä tiedon, kokemusten ja tunteiden vaihdon kannalta.” Yhteiskunnan ja palvelurakenteen merkitystä sopeutumista edistävänä tekijänä kuvaa ilmaus ” ..järjestöt ja yhdistykset, jotka voivat omalta osaltaan olla auttamassa ikääntyville maahanmuuttajille suunnattujen palvelujen kehittämisessä ja toteutuksessa.”

Uuteen kulttuuriin sopeutumista uhkaaviksi tekijöiksi nousi ulkopuolisuus, yksinäisyys ja eriarvoisuus kuvion 4 mukaisesti. Kuviossa 3 nämä tekijät on avattu koskemaan syrjintää, ammattihenkilöiden osaamista sekä yhteiskuntaa ja palvelurakennetta. Taulukossa 2 syrjintää kuvasi alkuperäisilmaus ” Koetaan epätasa-arvoa suhteessa muihin ikäihmisiin.” Esimerkki alkuperäisilmauksesta ammattihenkilöstön osaamisesta ” ..kielenopetuksen ja korkean iän yhteensovittamisen vaikeus”. Yhteiskunnan ja palvelurakenteen merkitys tuli esille mm. näin ”Tulkin käytöstä mainitaan (vanhuspoliittisissa)ohjelmissa vain vähän suhteessa siihen, kuinka tärkeäksi haasteeksi kielitaito ohjelmissa on nostettu.”

Yhteiskunta ja palvelurakenne nousi tässä katsauksessa vahvasti esille, ja se muodostaa tämän katsauksen perusteella sekä uhkia että mahdollisuuksia ikääntyvien maahanmuuttajien sopeutumiselle.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän kirjallisuuskatsauksen pohjalta ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutumista tukee turvallisuus, jatkuvuus ja vertaistuki.

Mielestäni turvallisuuden tunnetta ikääntyvien maahanmuuttajien kohdalla voitaisiin lisätä kiinnittämällä enemmän huomiota heidän kotoutumiseensa sekä tarjoamalla heille räätälöityjä palveluja. Tällä hetkellä kotouttamisohjelmat keskittyvät työikäisten maahanmuuttajien tarpeisiin. Myös ikääntyvien maahanmuuttajien pieni osuus voi vaikuttaa osaltaan, että heille kohdennettuja palveluja on vähän. Ikääntyvä maahanmuuttaja on haasteellisessa asemassa, sillä häneen voi kohdistua monitahoista syrjintää iän ja maahanmuuttajastatuksen perusteella. (Maahanmuuton tulevaisuus vuonna 2020 2013, 22; Töihin Suomeen- Hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma työperusteisen maahanmuuton vahvistamiseksi 2018, 9)

Perheen merkitys hoivan ja avun antajana sekä tulkkina uuden yhteiskunnan ja ikääntyvän maahanmuuttajan välillä on keskeinen. Kuten Mölsä ja Tiilikainen (2008, 63- 70) tuovat esille, voi esimerkiksi somalialainen ja suomalainen kulttuuri erota toisistaan huomattavasti ja silloin perheen ja läheisten merkitys korostuu entisestään muutoinkin yhteisöllisessä kulttuurissa. Perhe tuo turvallisuutta ja jatkuvuutta, sillä he tuntevat kulttuurin ja tavat sekä heillä on yhteinen kieli. Katsauksessa tuli esille ikääntyvän maahanmuuttajan rooli perheessä isovanhempana ja nuorempien sukupolvien huoltajana. Ei ainoastaan ikääntyvä maahanmuuttaja tarvitse perhettä, vaan perhe tarvitsee ikääntyvää maahanmuuttajaa.

Uskon, että molemminpuolinen ymmärrys lisää turvallisuuden tunnetta. Ammattilaisten ymmärryksen lisääminen ja välineiden antaminen työskentelyyn ikääntyvien maahanmuuttajien kanssa lisää luottamusta ja turvallisuutta. Mm. kulttuurisensitiivinen työote pyrkii tähän. (Kulttuurisensitiivinen työote 2019)

Yhteiskunta ja palvelurakenteet tukevat ikääntyvän maahanmuuttajan sopeutumista joiltain osin. Vaikka tutkimusta on verrattain vähän, monessa kohtaa on tunnistettu iäkkäiden maahanmuuttajien erityistarpeita ja sopivia palveluketjuja. Iäkkäiden maahanmuuttajien palveluissa mm. järjestöt ja yksityinen sektori voivat olla merkittävässä roolissa kehittämässä ja tuottamassa palveluja.

Ikääntyvien maahanmuuttajien näkökulmasta suomalaiseen yhteiskuntaan ja palvelurakenteeseen liittyy myös kehittämistarpeita, jotta ikääntyvien maahanmuuttajien tarpeet tulevat paremmin huomioiduksi. Katsauksessa nousi esille tarve ikääntyville maahanmuuttajille rakennetuista palvelupoluista ja heille räätälöidyistä palveluista esimerkiksi subjektiivisesta omaishoitajuudesta tukemaan maahanmuuttajaperheitä. Esimerkiksi Juva (luento 2017) tuo esille, että luotettavien tulosten saamiseksi muistitestit tulisi tehdä testattavan omalla äidinkielellä.

Sopeutumista uhkaaviksi tekijöiksi katsauksen perusteella muodostui yksinäisyys, ulkopuolisuus ja eriarvoisuus. Ammattihenkilöstön osaamisen varmistamiseksi esitettiin mm. täydennyskoulutusta. Palvelujärjestelmän puutteellisuus ja kokemus eriarvoisuudesta suhteessa muihin ikäihmisiin syrjii maahanmuuttajia. Syrjintälautakunnan mukaan Suomessa yleisimmät syrjinnän muodot liittyvät ikään ja sukupuoleen, mutta myös etniseen taustaan liittyi syrjintää.

Olisi tärkeää luoda valtakunnallisesti yhtenäisiä käytäntöjä ikääntyvien maahanmuuttajien palveluiden suhteen, jotta ikääntyvien maahanmuuttajien tarpeet olisivat huomioitu samalla tavalla paikkakunnasta riippumatta. Palveluja kohdentamalla olisi mahdollista tarjota enemmän kokemuksia vertaistuesta ja lisätä yhteenkuuluvuuden tunteita. Palveluiden saatavuuden ei pitäisi olla ongelma, kun esimerkiksi virtuaalisesti on mahdollista osallistua monenlaisiin toimintoihin.

Yhteenvetona voidaan todeta ikääntyvien maahanmuuttajien uuteen kulttuuriin sopeutumiseen vaikuttavat monet tekijät. Tässä katsauksessa esiin tuli muutamia tekijöitä, jotka vaikuttivat joko sopeutumista tukevasti tai uhkaavasti. Kaiken kaikkiaan ikääntyvät maahanmuuttajat ovat haavoittuvainen ryhmä, jonka palveluntarpeisiin olisi syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja hyvän vanhuuden takaamiseksi.

8 POHDINTA

Yli 65-vuotiaiden määrä Suomessa kasvaa voimakkaasti tulevina vuosina (Tilastokeskus/väestöennuste 2018). Myös ikääntyvien maahanmuuttajien määrä nousee koko ajan, kun 1970- 90-luvulla tulleet maahanmuuttajat ikääntyvät. Ikääntyviä maahanmuuttajia tulee maahan monista syistä. (Laitinen 2018; Pollari ja Kumpulainen 2014.)

Ikääntyvien maahanmuuttajien tilanteeseen olisi syytä kiinnittää huomiota hyvissä ajoin ja räätälöidä esimerkiksi pääkaupunkiseudun toimintamalleja hyödyntäen ikääntyviä maahanmuuttajia tukevia rakenteita myös muualle Suomeen. Tärkeimpänä pitäisin ikääntyvien maahanmuuttajien oman ääneen kuuluviin tulemistä. He ovat tilanteensa parhain asiantuntija, ja vain heitä kuulemalla saadaan palveluista vaikuttavia.

Katsauksessa kävi ilmi huoli ammattilaisten osaamisesta, mitä tulee ikääntyviin maahanmuuttajiin. Kulttuurisensitiivinen työ ja molemminpuolinen pyrkimys ymmärrykseen antavat hyvät lähtökohdat. Mitä ei tiedä, siitä voi ottaa selvää.

Samaan aikaan meidän on syytä huomioida ne tekijät, jotka mahdollisesti uhkaavat ikääntyvän maahanmuuttajan hyvinvointia ja sopeutumista, mutta myös muistaa ikääntyvien maahanmuuttajien moninaisuus. Uhkatekijöiden lisäksi heillä on voimavaroja, joihin on yhtä tärkeää kiinnittää huomiota.

Haasteena kaikessa toiminnassa on ikääntyvien maahanmuuttajien tavoittaminen. Heidän suhteellisen pieni määränsä jättää heidät helposti huomiotta palveluita suunniteltaessa, huomion keskittyessä nuorempaan väestöön.

LÄHTEET

- Anneli Velho. 2019. Inkeri historia ja kulttuuri. [Verkkosivu]. [Viitattu: 19.6.2019]. Saatavana: <http://www.inkeri.fi/historia-ja-kulttuuri/>
- Berry, J. W., Poortinga, Y.H., Segall, M. H. & Dasen, P.R. 2002. Crosscultural Psychology: Research and Applications. Cambridge: Cambridge University.
- Berry, J. W. & Sam, D.L. 1997. Accultatution and adaption. Teoksessa: J. W. Berry (toim.), Segall, M.H. & Kagitcibasi, C. Handbook of cross- cultural psychology. Vol. 3.(2nd ed.). Needham heights: Allyn and Bacon, 291-326
- Grant, M.J. & Booth, A. 2009. A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. Health Information and Libraries Journal 26 (2), 91-108.
- Heino, E., Kärmeniemi, N. & Veistilä, M. 2014. Kulttuuritulkki toimintamallin kuvaus. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Helsingin yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. [30.4.2019]. Saatavana: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44967/Kulttuuritulkki_toimintamallin_kuvaus.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Häkkinen, A. & Mattila, M. 2011. Etelä- Pohjanmaan maahanmuuttajat. Aluekeskuksen tutkimuksia nro 4. Turku: Siirtolaisinstituutti.
- Ikärakenne. Ei päiväystä. Tilastokeskus [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu: 31.1.2019]. Saatavana: https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_2
- Jaakkola, M. 2009. Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2009 I 1.
- Jade-toimintakeskus. 2018. [Verkkosivu]. Helsinki: Käpyrinne. [Viitattu: 28.1.2019 ja 19.5.2019]. Saatavana: <http://jadetoimintakeskus.fi/>
- Juva, K. 2016. ETNIMU- projektin seminaari; Unohtamista kaikilla kielillä. Luentomateriaali 24.11.2016. [Verkkojulkaisu]. Muistiasiantuntijat. [Viitattu: 10.4.2019]. Saatavana: http://muistiasiantuntijat.fi/media-files/ETNIMU_seminaari_tiivistelma.pdf
- Kielet. Ei päiväystä. Kotimaisten kielten keskus. [Verkkosivu]. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. [Viitattu: 9.6.2019]. Saatavana: <https://www.kotus.fi/kielietieto/kielet>
- Kieli- ja kulttuurivähemmistöt. 2019. [Verkkosivu]. Helsinki: THL. [Viitattu: 10.4.2019]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/kieli-ja-kulttuurivahemmistot-suomessa>

- Kiintiöpakolaiset. 2019. [Verkkosivu]. Helsinki: Maahanmuuttovirasto. [Viitattu: 19.6.2019]. Saatavana: <https://migri.fi/kiintiopakolaiset>
- Kokonaisvaltainen työote. 2019. [Verkkosivu]. Helsinki: THL. [Viitattu: 14.4.2019]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja-maahanmuuttajien-terveyspalveluissa/kokonaisvaltainen-tyoote>
- Kulttuurisensitiivinen muistityö: kokemuksia Suomesta. 2017. Suomen muistiasiantuntijat. [Verkkosivu]. Helsinki: Suomen muistiasiantuntijat. [Viitattu: 10.4.2019]. Saatavana: http://www.muistiasiantuntijat.fi/media-files/ET-NIMU_opas_Kulttuurisensitiivinen_muistity%C3%B6_17.pdf
- Kulttuurisensitiivinen työote. 2019. [Verkkosivu]. Helsinki: THL. [Viitattu: 14.4.2019]. Saatavana: <https://thl.fi/en/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja-maahanmuuttajien-terveyspalveluissa/kulttuurisensitiivinen-tyoote>
- Käsitteet/ Ulkomaalaistaustainen. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 18.10.2019]. Saatavana: <https://www.stat.fi/meta/kas/ulkomaalaistaus.html>
- L 30.12.2010/1386. Laki kotoutumisen edistämisestä.
- L 28.12.2012/ 980. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista.
- L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki.
- Laitinen, J. 2018. Ikääntyneiden maahanmuuttajien määrä nousee lähivuosina nopeasti. [Verkkolehtiartikkeli]. Talentia- lehti. 5.11.2018. [Viitattu:28.1.2019 ja 19.5.2019]. Saatavana: <https://www.talentia-lehti.fi/ikaantyneiden-maahanmuuttajien-maara-nousee-lahivuosina-nopeasti/>
- Leitzinger, A. 2008a. Ulkomaalaiset Suomessa 1812-1972. Helsinki: East-West books.
- Maahanmuuton tulevaisuus 2020. 2013. Sisäasianministeriö. [Verkkosivu]. Helsinki: Sisäasianministeriön julkaisuja 2013/5. [Viitattu: 19.5.2019]. Saatavana: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79043/Maahanmuuton%20tulevaisuus%202020%20-%20ty%C3%B6ryhm%C3%A4n%20ehdotus.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Maahanmuuttajat väestössä/sijoittuminen. Ei päiväystä. Tilastokeskus [Verkkosivu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 31.1.2019]. Saatavana: <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>

- Mammon, R. 2010. Kolmen etnisen ryhmän kotoutumisprosessi Suomessa. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 403. Väitösk. [Viitattu: 3.2.2019]. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/25818/9789513941420.pdf>
- Mikä ei ole syrjintää? Ei päiväystä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu. [Verkkosivu]. Helsinki: Valtioneuvosto. [Viitattu: 3.5.2019]. Saatavana: <https://www.syrjinta.fi/mika-ei-ole-syrjintaa->
- Mitä rasismi on? Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Suomen Punainen Risti. [Viitattu: 3.5.2019]. Saatavana: <https://www.eirasismille.fi/mita-on-rasismi>
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman DG & PRISMA group. 2009.[Verkkojulkaisu]. Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. BMJ 339:b2535. [Viitattu: 12.3.2019]. Saatavana: <http://www.bmj.com/content/339/bmj.b2535;>
- Muuttoliike. Ei päiväystä. Tilastokeskus. [Verkkosivu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 31.1.2019]. Saatavana: <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/muuttoliike.html>
- Mölsä, M. & Tiilikainen, M. 2008. Somalialaisten maahanmuuttajien ikääntymisen ja sairastamisen kokemuksia Suomessa. [Verkkojulkaisu]. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 45(1) [Viitattu:29.1.2019]. Saatavana: https://www.researchgate.net/publication/277164437_Somalialaisten_maahanmuuttajien_ikaantymisen_ja_sairastamisen_kokemuksia_suomessa
- Pollari, T., &Kumpulainen, A. 2014. Ikääntyvät maahanmuuttajat uudessa kotimaassa. [Verkkolehtiartikkeli]. Mosaiikki 10 (102). [Viitattu: 19.5.2019] Saatavana: https://www.mosaiikki.info/lehdet_fi.php?id=2014_102_ikaantyvät-maahanmuuttajat
- Raittila, P. 2004. Venäläiset ja virolaiset suomalaisten Toisina -Tapaustutkimuksia ja analyysimenetelmien kehittelyä. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Väitösk. [Viitattu 8.4.2019]. Saatavana: <http://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67401/951-44-6016-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Rask, S., Paavonen, A-M., Lilja, E., Koponen, P., Suvisaari, J., Halla, T., Koskinen, S. & Castaneda, A. 2016. Primääriperheestä erossaolo on yhteydessä somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttaja- aikuisten kotoutumiseen ja hyvinvointiin Suomessa. [Verkkolehtiartikkeli]. Yhteiskuntapolitiikka 81(2016):3, 273-287. [Viitattu: 10.4.2019]. Saatavana: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130701/YP1603_Raskym.pdf?sequence=2&isAllowed=y

- Romanit palveluissa. 2019. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: THL. [Viitattu: 10.4.2019]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/kieli-ja-kulttuurivahemmistot-suomessa/romanit/romanit-palveluissa>
- Sisäministeriö. Ei päiväystä. Maahanmuutto perustuu yhteisiin linjauksiin ja sopimuksiin. [Verkkosivu]. Helsinki: Sisäministeriö. [Viitattu: 3.2.2019]. Saatavana: <https://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>
- Sisäministeriö. Ei päiväystä. Perheenyhdistämistä voi hakea Suomen tai ulkomaan kansalainen. [Verkkosivu]. Helsinki: Sisäministeriö. [Viitattu: 10.4.2019]. Saatavana: <https://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka/perheenyhdistaminen>
- Sorsa, L. 2017. Vainajan tuhkaamisen oikeudellinen tarkastelu hautausperinteiden muutoksessa. [Verkkajulkaisu]. Tampere: Tampereen yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Pro gradu- tutkielma. [Viitattu: 9.6.2019]. Saatavana: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/102044/GRADU-1506339536.pdf?sequence=1>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Ei päiväystä. Iäkkäiden palvelut. [Verkkosivu]. Helsinki: STM. [Viitattu 29.1.2019 ja 19.5.2019]. Saatavana: <https://stm.fi/iakkaiden-palvelut>
- Suhonen, R., Axelin, A. & Stolt, M. 2016. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa: M. Stolt, A. Axelin, R. Suhonen. (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja 73/2016, 7-22.
- Sutela, H. & Larja, L. 2015. Yli puolet Suomen ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä. Ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointitutkimus 2014. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 5.2.2019]. Saatavana: https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html
- Syrjintälautakunta. 2015. Syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuoja Suomessa. [Verkkosivu]. Helsinki. [Viitattu: 3.5.2019]. Saatavana: <http://syrjintalautakunta.fi/2015/12/03/syrjinnan-kohteeksi-joutuneen-oikeussuoja-suomessa/>
- Suurimmat taustamaaryhmät 2017. 2017. Tilastokeskus. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 19.6.2019]. Saatavana: <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset.html>
- Tulkkiavusteinen työskentely. 2019. [Verkkosivusto]. Helsinki: THL. [Viitattu: 14.4.2019]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja-maahanmuuttajien-terveyspalveluissa/tulkkiavusteinen-tyoskentely>

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Töihin Suomeen- hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma työperusteisen maahanmuuton vahvistamiseksi. 2018. Sisäministeriö. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Sisäministeriön julkaisu 1/2018. [Viitattu 19.5.2019]. Saatavana: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160444/1%202018%20SM%20T%C3%B6ihin%20Suomeen.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Valkeapää, K. 2016. Tutkimusaineiston valinta systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. Teoksessa: M.Stolt, A. Axelin, & R. Suhonen. (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliosto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja 73/2016, 56-66.
- Väestöennuste/nuorten määrä uhkaa vähentyä huomattavasti syntyvyyden laskusta johtuen. 2018. Tilastokeskus. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 19.5.2019]. Saatavana: https://www.stat.fi/til/vaenn/2018/vaenn_2018_2018-11-16_tie_001_fi.html
- Väestö uskonnollisen yhdiskunnan mukaan 2000-2015. Liitetaulukko 6. 2015. Tilastokeskus. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 10.4.2019]. Saatavana: http://www.stat.fi/til/vaerak/2015/01/vaerak_2015_01_2016-09-23_tau_006_fi.html

KIRJALLISUUSKATSAUKSEN AINEISTOLÄHTEET

- Grönberg, T. 2014. Maahanmuuttajavanhusten muistikuntoutus: etnografinen tutkimus ryhmätoiminnasta. [Verkkajulkaisu]. Tampere: Tampereen yliopisto. Kansanterveystieteiden yksikkö. Pro gradu- tutkielma. [Viitattu: 19.5.2019]. Saatavana: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95618/GRADU-1402302750.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Heikkinen, S. 2015. Arki uudessa kotimaassa -Entisestä Neuvostoliitosta Suomeen iäkkäinä muuttaneiden arki, sosiaaliset suhteet ja kotoutuminen. [Verkkajulkaisu]. Tampere: Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Väitösk. [Viitattu: 19.5.2019]. Saatavana: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96619/978-951-44-9707-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Heikkinen, S. J. & Lumme- Sandt, K. 2014. Ikääntyvä maahanmuuttaja kuntien kotoittamisohjelmissa ja vanhuspoliittisissa ohjelmissa. [Verkkolehtiartikkeli]. Gerontologia 28:3, 168-183. [Viitattu: 19.5.2019]. Saatavana: Elektra- tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Moisala, H. 2008. Ikääntyvät maahanmuuttajat vanhustyön tulevaisuuden haasteena Suomessa. [Verkkajulkaisu]. Tampere: Tampereen yliopisto. Sosiaalipoliitiikan ja sosiaalityön laitos. Pro gradu- tutkielma. [Viitattu: 19.5.2019]. Saatavana: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/78891/gradu02443.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Takala, S. 2009. Etnogerontologia. [Verkkolehtiartikkeli]. Gerontologia 23:3, 163-164. [Viitattu: 19.5.2019]. Saatavana: Elektra -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.

LIITTEET

Liite 1. Taulukko 2. Aineiston pelkistäminen ja ryhmittely.

Taulukko 2. Aineiston pelkistäminen ja ryhmittely.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
"Kuuluminen vähemmistöryhmään on positiivinen asia, joka vahvistaa etnistä identiteettiä ja antaa voimavaroja ikääntymiseen."	Yhteenkuuluvuudesta voimavaroja.	Sosiaaliset suhteet
"Koetaan epätasa-arvoa suhteessa muihin ikäihmisiin."	Eriarvoisuus suhteessa muihin.	Syrjintä
"Tärkeää olisikin, että asiakirjoissa olisi useammin ja selkeämpiä mainintoja siitä, millä tavalla kunnissa aiotaan tukea iäkkään henkilön kotoutumista."	lääkäiden maahanmuuttajien asema yhteiskunnassa.	Yhteiskunta/palvelurakenne
"Monet iäkkäät haastatellut olivat saaneet Suomessa syrjivää kohtelua."	Eriarvoisuus suhteessa muihin.	Syrjintä
"Ikääntyvän maahanmuuttajan kotouttamatta jättäminen merkitsee heille yhä suurempaa syrjäytymisvaaraa."	Eriarvoisuus suhteessa muihin.	Syrjintä
"Ylirajaiset suhteet olivat merkityksellisiä tiedon, kokemusten ja tunteiden vaihdon kannalta."	Yhteenkuuluvuudesta voimavaroja.	Sosiaaliset suhteet
"..kielenopetuksen ja korkean iän yhteensovittamisen vaikeus."	lääkäät oppijat	Ammattihenkilöiden osaaminen

"Sukupolvien välisillä suhteilla oli suuri merkitys haastateltavien arjen sujumisen kannalta."	Perhe ja suku tukena.	Perheen merkitys
"Maahanmuuttaja asiakkaana saattaa myös asettaa henkilöstön entistä vaativampaan tilanteeseen edellyttäen kulttuurin tuntemusta vuorovaikutuksessa, hoitokäytänteissä ja kommunikaatiossa."	Maahanmuuttaja asiakkaana.	Ammattihenkilöiden osaaminen
"..taloudelliset tekijät vaikuttivat yhteydenpitoon."	Eriarvoisuus suhteessa muihin	Yhteiskunta/palvelurakenne
"..järjestöt ja yhdistykset, jotka voivat omalta osaltaan olla auttamassa ikääntyville maahanmuuttajille suunnattujen palvelujen kehittämisessä ja toteutuksessa."	Ikääntyville maahanmuuttajille suunnatut palvelut.	Yhteiskunta/palvelurakenne
"Arjen valinnoilla ja sosiaalisilla suhteilla on merkitystä myös iäkkäiden kotoutumisen onnistumiselle."	Sosiaalisten suhteiden merkitys	Sosiaaliset suhteet
"Perhekeskeisyyttä ja toivetta omien lasten antamasta kotihoidosta voitaisiinkin tukea järjestelmällisesti esimerkiksi subjektiivisen omaishoidon avulla."	Ikääntyville maahanmuuttajille suunnatut palvelut.	Yhteiskunta/palvelurakenne
"Kielen oppiminen ja opetus nähtiin asiakirjoissa keskeisinä osa-alueina puhuttaessa ikääntyvistä maahanmuuttajista."	lääkkäät oppijat	Ammattihenkilöiden osaaminen

"Tulkin käytöstä mainitaan (vanhuspoliittisissa)ohjelmissa vain vähän suhteessa siihen, kuinka tärkeäksi haasteeksi kielitaito ohjelmissa on nostettu."	Yhteiskunnassa toimiminen.	Yhteiskunta/palvelurakenne
"Työnsä helpottamiseksi heidän olisi saatava yhä enemmän taitoa kohdata erilaisuutta."	Maahanmuuttaja asiakkaana.	Ammattihenkilöiden osaaminen
"Laissa ja suosituksissa myös painotettiin henkilöstön riittävää osaamista kohdattaessa monimuotoista vanhusväestöä."	Maahanmuuttaja asiakkaana.	Ammattihenkilöiden osaaminen
"Kotoutumista helpottivat tyytyväisyys ympäristöön, mm. kodin varustetaso, lähiympäristön siisteys ja turvallisuus."	Uuteen asuinympäristöön sopeutuminen.	Yhteiskunta/palvelurakenne
"Ikääntyneiden maahanmuuttajien hyvän ja laadukkaan elämän tärkeä osa on sosiaalinen toiminta, jonka toteuttamiseen muistivirkistystoiminnan periaatteet soveltuvat erittäin hyvin."	Sosiaalisten suhteiden merkitys.	Sosiaaliset suhteet
"..ryhmissä käytiin mielellään ja vapaaehtoisesti juuri siksi, että siellä sai keskustella venäjänkielellä.."	Yhteenkuuluvuudesta voimavarja.	Sosiaaliset suhteet
"..ihmisten kanssa, joilla on samankaltainen elämänhistoria, yhteiset sosiaalis-kulttuuriset kokemukset ja toisiaan vastaava nykyinen elämäntilanne."	Yhteenkuuluvuudesta voimavarja.	Sosiaaliset suhteet

"Iäkäs haastateltava oli puolestaan isovanhempana tukena ja seurana lapsenlapsilleen."	Perhe ja suku tukena.	Perheen merkitys
"Ikääntyvien maahanmuuttajien omissa toiveissa korostuu informaali hoiva."	Perhe ja suku tukena.	Perheen merkitys
"Kunnissa on vaihtelevasti osaamista maahanmuuttajien asioissa ja pelkistäminen saattaa johtaa ikääntyvien maahanmuuttajien unohtamiseen kokonaan."	Ikääntyville maahanmuuttajille suunnatut palvelut.	Yhteiskunta/palvelurakenne
"..että kuntatasolla erilaisissa ohjelmissa huomioidaan myös ikääntyvät maahanmuuttajat."	Ikääntyvien maahanmuuttajien palvelut.	Yhteiskunta/palvelurakenne
"Palveluketjujen rakentamiseen.. Tulisi kiinnittää erityistä huomiota, sekä turvata niiden toteutuminen esimerkiksi kuntien vanhuspoliittisissa strategioissa."	Ikääntyvien maahanmuuttajien palvelut.	Yhteiskunta/palvelurakenne